

Een Iberische Tjiftjaf *Phylloscopus brehmii* in de Groninger wijk Vinkhuizen

Dušan M. Brinkhuizen & Dick C. Brinkhuizen

Gelijk veel gezinnen halen wij bijna altijd op zaterdag onze boodschappen. Ons ritueel is dat mijn echtgenote de supermarkt in gaat en dat ik, de tweede auteur, met de hond een rondje in de buurt maak. Zo ook op zaterdag 24 april 2004 rond 12 uur 's middags. Het was op dat tijdstip bewolkt en tamelijk fris.

Wandelend door het parkje onmiddellijk ten westen van de Saffierflat in de wijk Vinkhuizen in Groningen hoorde ik een Tjiftjaf *Phylloscopus collybita* afwijkend zingen. Helaas bestond deze zang maar uit één strofe. Deze strofe deed me denken aan de zang van een Iberische Tjiftjaf *Phylloscopus brehmii*. Twee jaar eerder had ik deze soort goed kunnen horen in Harkema in Friesland. In de verwachting dat de vogel zijn snavel wel weer zou openen, werd gedurende enige tijd halt gehouden op de plaats waarvan ik vond dat het geluid ongeveer vandaan was gekomen. Maar het wachten leverde niets op en ik heb het er maar bij gelaten.

De volgende zaterdag (1 mei 2004) rond 12.30 uur vond hetzelfde ritueel als de week ervoor plaats. Het was die dag mooi weer. De hond en ik begaven ons op pad. Aan het westelijke einde van de Brillantstraat bevindt zich het voetpad dat toegang geeft tot het parkje bij de Saffierflat. Aan het begin van dit pad hoorde ik een Iberische Tjiftjaf keihard zingen. De vogel zat in een boom zo'n dertig meter verderop. Dit was in de omgeving waar ik de week ervoor de afwijkende Tjiftjaf hoorde. Omdat mijn zoon Dušan, de eerste auteur, een aanzienlijk grotere kennis van vogels en hun geluiden heeft dan ik, vraag ik hem meestal bij het horen van een afwijkend geluid of mijn determinatie juist is. Zeker in het geval van

deze Iberische Tjiftjaf was zijn expertise belangrijk. Dus onderbrak ik mijn rondje met de hond en haastte me naar de supermarkt alwaar mijn echtgenote net de boodschappen afrekende. Gewoonlijk gaan wij daarna nog naar een andere supermarkt, maar vanwege mijn waarneming deden wij dat nu niet. Thuisgekomen werd Dušan geïnformeerd en na enkele ogenblikken bevonden wij ons op weg. Aangekomen bij het begin van het voetpad bij de Saffierflat hoorde Dušan de vogel al voordat hij de auto uit was en hij riep: 'Zonder meer een Iberische Tjiftjaf.' Hij gaf de waarneming door via de semafoon en was tegelijkertijd bezig met het maken van een geluidsopname. De pieper was net afgegaan en drie minuten later kwamen de eerste vogelaars al aanzetten. Lucien Davids en Marcel Haas waren stomverbaasd toen ze een piepje kregen van een nieuwe soort die zich nota bene bij hen om de hoek van de straat bevond! De vogel was constant aan het zingen en kon de gehele middag goed bekeken worden, door een groot aantal mensen. Vogelaars die niet direct naar de vogel toe konden hadden wel de mogelijkheid tot een voorproefje want de zang was prima via de mobiele telefoon te horen. De vogel werd na de ontdekking dagelijks waargenomen en was vrijwel altijd te vinden in het parkje bij de Saffierflat. In de weken van zijn verblijf konden er diverse foto's en geluidsopnamen gemaakt worden. De vogel werd voor het laatst gemeld op 6 juni 2004.

Een Iberische Tjiftjaf is morfologisch gezien nauwelijks te onderscheiden van een Tjiftjaf. Het geluid van deze soort speelt daarom een cruciale rol bij de determinatie. De vogel was

iets groener en geler dan een Tjiftjaf en leek een beetje tussen een Tjiftjaf en een Fitis *Phylloscopus trochilus* in te zitten. Qua bouw en structuur was de vogel aan de forse kant met lange vleugels en een lange staart. Ook had de vogel een vrij stevige snavel die iets opgewipt overkwam. Deze kenmerken passen goed op een Iberische Tjiftjaf. De zang is opvallend anders dan die van Tjiftjaf. Deze bestaat uit een serie fluittonen gevolgd door een triller: tsu-tsu-tsu wiet-wiet-wiet tutututrrrr (geluidsopnamen van de vogel zijn te horen op www.avi-faunagroningen.nl). Het is bekend dat Iberische Tjiftjaffen ook kunnen zingen als een gewone Tjiftjaf. De vogel van Vinkhuizen deed dit af en toe ook.

De Iberische Tjiftjaf broedt in het uiterste zuidwesten van Frankrijk, plaatselijk op het Iberisch Schiereiland en waarschijnlijk ook in Noordwest-Afrika (van den Berg & Bosman 1999). De soort is dwaalgast in Nederland. Er zijn door de Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna (CDNA) tot en met 2003 in totaal 13 gevallen aanvaard (van der Vliet et al. 2004). Het gaat hier om de tweede waarneming voor de provincie Groningen. De eerste waarneming betrof een zingende vogel, waarvan een geluidsopname werd gemaakt op 10 mei 1988 in Ter Apel (van den Berg & Bosman 1999). Deze vogel werd ontdekt door Nico de Vries, Roelof Blauw en Egbert Boekema. Op precies dezelfde plek werd een jaar later, het

voorjaar van 1989, opnieuw een zingende Iberische Tjiftjaf waargenomen die daar tot ver in het voorjaar verbleef (pers.med. N. de Vries). Van deze vogel is toen geen geluidsopname gemaakt en de waarneming is ook niet ingediend bij het CDNA.

De vogel van Vinkhuizen was niet de enige Iberische Tjiftjaf die in het voorjaar van 2004 in Nederland verbleef. Er waren nog twee andere individuen aanwezig. Er bevond zich een vogel in Castricum, Noord-Holland, en het andere exemplaar zat in Amsterdam, Noord-Holland. In beide gevallen ging het om luid zingende vogels die tot ver in het voorjaar bleven hangen, net als de vogel van Vinkhuizen. Ook elders in Noordwest-Europa werden waarnemingen gedaan. Zo zaten er drie vogels in Engeland, drie vogels in Zweden en een in Denemarken (www.netfugl.dk). Het lijkt erop dat er in 2004 van deze soort een kleine influx heeft plaatsgevonden.

Literatuur

Van den Berg, A.B. & C.A.W. Bosman. (1999). *Zeldzame vogels van Nederland*. Haarlem: GMB Uitgeverij / Utrecht: Stichting Uitgeverij van de KNNV.

Van der Vliet, R E, van der Laan, J en CDNA. 'Rare birds in the Netherlands in 2003.' *Dutch Birding* 26: 359-384.

Iberische Tjiftjaf, mei 2004, Vinkhuizen, Groningen.

Foto: Rob Gordijn.

